

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto f. 4.—
Pol leta „ 2.—
Četrt leta „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrt leta „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnah „Via del elvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Pri oznanilih se plačuje za navadno trisporno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat.

Za večje črke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu živinskega trga kjer se nahaja tudi upravnistvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalec in drugim nepremojnim se naročnina zniža, ako se oglase pri uredništvu.

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Kaj je konservatizem, kaj napredek?

Popreje se je po vsi slovenski deželi le slišalo, da moramo Slovenci napredovati. „Naprej, in le naprej!“ so klicali naši pesniki, pevci, in politiki. Napredek na narodnem, političnem in posebno na gospodarskem polju so priporočevali vsi naši časniki in govorniki, in starega kopita se je začelo mnogo Slovencev sramovati. Zlat pa, nij davno še tega, začinjajo nekateri nujno priporočati konservatizem in tirjajo, naj se osnujejo konservativna politična društva, ali pa naj se dozdej obstoječa, napredujoča društva, spremené v konservativna.

Pred vsem nam je torej razložiti, kaj je prav za prav konservatizem, da potem lahko presodimo, ali je nam Slovincem potreben, ali ne. — Beseda konservatizem je izpeljana iz latinske besede conservare, ohraniti ali obvarovati kaj v vedno enakem stanu. Tedaj bi konservativni stranki ali takemu društvu po slovensko rekli: hraneča stranka in hraneče društvo. Prašamo zdaj: kaj za Boga imamo mi Slovenci ohraniti v političnem, kaj v narodnem življenju in kaj v drugih zadevah? V političnem gotovo nič, kajti komaj smo staro sužnost odtrgli; od leta 1848. sem smo nekaj svobodni, pa še ne znamo na lastnih nogah krepko hoditi. Začetka političnega delovanja še nismo poploluoma razumeli in se ga temeljito ne polastili. Dokaz je mlačnost in neizurjenost pri raznih volitvah, dokaz so nam dalje občine same, katerih je malo v dobrem redu; naj tehtnejši dokaz pa nam je okolščina, da smo Slovenci še zmirom razkosani, da moramo v 6. deželne zbornice naše poslance pošiljati, in da zedinjene Slovenije nij še v vseh naših srcih ne. Če hočemo tedaj v političnem obziru konservativni biti, morali bi delati na vso moč, da ohranimo staro sužnost, nevednost, neizurjenost v političnem življenju, in posebno lašo razcepljenost v 6. kronovin. Ali pa, če hočemo ohraniti kaj novega, morali bi potezati se za novo decembarsko ustavo in morali bi skrbeti, da jo ohranimo, kakoršna je!

Drugače je pri drugih narodih, posebno pri Čelih, ki hočejo ohraniti svoje staro česko kraljestvo in svoje stare pravice, tedaj so pametni, če so konservativni; mi pa nujmamo nič nego stare krivice, in teh nočemo obvarovati, temveč jih moramo odstraniti, če je le mogoče.

Kakova je pa ta stvar gledé narodnost? Bogme, prav taka. Vedno vzdihujemo in vpjemo, da se nam strašne krivice godé v narodnostnem obziru in da se ne zavedamo svoje narodnosti. Ako bi tedaj hoteli narodno konservativno društvo osnovati, potem bi izrekli, da hočemo ohraniti staro narodno zaspantost, potem nemški jezik v naših šolah, v nižih in viših, nemški in italijanski jezik v naših sodnijah in uradnijah sploh; celo bi morali ohraniti „kranjsko špraho“, ali saj ostati na tej stopinji razvoja našega jezika, na kateri smo zdaj. Kateri pošten narodnjak zamore kaj takega želeli ali pa podpirati?

V gospodarstvenem obziru je enako. Konservativci hoče tudi na tem polju ostati pri starodavnem kopitu. Nobenega poboljšanja neča pri poljedelstvu, živinoreji, pri vinarstvu, sadjereji itd. In žalibog dosta takšnih starokopituežev imamo na Slovenskem, vkljub vsemu temu, da naše „Novice“ uže od leta 1843. hud boj bojevajo zoper staro nemarnost pri naših poljedelcih in rokodelcih.

Po vsem tem vsak vidi, da ne kaže nam Slovincem po nikakem konservativnim biti, ne v političnem, ne v narodnostnem niti gospodarskem obziru. To zahtevati od nas zamore le hudobija ali gola nevednost. Naši nasprotniki bi prav radi videli, da bi še 100 let ostali poprejšni, nevedni, surovi „schiavi.“

Vsemu temu je pa treba v okom priti, in na to smo na vso moč dosta delali s tem, da smo skušali, ljudstvo podučevati v vseh razmerah našega političnega in narodnega življenja, in v vseh delih kmetijstva, rokodelstva in narodnega gospodarstva, iz kratka: da smo napredovali.

Napredek na vseh straneh je bil naš bojni klic, in začetek je povsod precej lep. Kedar se pa govori, o napredku, navadno se ločijo naprednjaci v dve stranki, v zmerne in v ostre naprednjake. Prvi zmerni želijo, da se počasi napreduje, da se preišče in poižve, kaj je v starem še dobrega in kaj je slabega; prvo trdijo naj se ohrani, slabo pa prenaredi. Drugi narodi pravijo takini, da so konservativni liberalci tudi moderados, v našem jeziku ne moremo jih drugače imenovati, ko zmerne svobodnjake ali naprednjake. Tisti pa, ki hočejo le hitro napredovati, navadno želijo, vse staro izkoreniniti, in vse brez odloga prenarediti po svojih mislih, in tem pravijo drugi narodi, da so skrajna liberalna stranka, exaltados, radikalci; po slovensko jih moremo klicati hude, ostre napredovalce. Vpraša se, kedo ima prav, prvi ali zadnji? Človek bi mislil, da se ne more nikdar prehitro zamuda popraviti in slabo odstraniti, in sploh želi vsak gospodar urnih in hitrih delalcev.

Toda kedor prehitro vozi, lahko zavozí in kaj polomi, tedaj trdijo zmernejši: Napredujmo vsekako in temeljito, pa previdno in bolje po časi, da ne zabredemo v kako škodo.

Kedor pak počasi hodi, pa tudi lahko mnogo zamudi. Dan danes gre vse po telegrafu in železnici; kedor tedaj sam hodi in celo v cokolj ali copatah hodi, ne more vselej drugega človeštva dohajati in tako mu uide marsikatera nova ideja in nova iznajdba.

Kako imamo tedaj Slovenci delati, mi, ki smo toliko zaostali mej drugimi narodi na duševnem in materialnem polju, in mi, ki trpimo toliko krivic? Naj vsak Slovenec na to sam sebi odgovori po svoji najboljši vednosti. Ali gotovo je, da narodno zavest moramo brez nobene zamude in hitro buditi in zmior boljše krepčati v našem ljudstvu, kajti to je prvo, da Slovenec se živo čuti Slovenca. Drugič je tudi gotovo, da mi Slovenci konservativni ne smemo biti v gori omenjenih treh zadevah.

Naše politično društvo „Soča“ in naš politični list „Soča“ imata po društvenih pravilih namen. Slovence na Goriškem podučevati v političnih in narodnih zadevah sploh, in posebno v javnih zadevah naše kronovine; zatorej morata oba napredovati postopati, če je vse to res, kar smo popreje razvili. Kedor pa nas Sočane po našem delovanju v odboru, občnem zboru in listu pozna in mu je resnica in pravica ljuba, mora tudi nehoté priznati, da smo zvesto po potrebah našega naroda za odločena pa zmeren napredek delali, in le pri vzbujenju narodne zavesti, in če je šlo za ne več prenesljive krivice, bili smo ostri naprednjaci. Da smo pravo zadeli, očitiden dokaz je, da se je naš list tudi deželanom priljubil, da so bili dozdej po ogromni večini naročniki zadovoljni. Zato nam je dolžnost prav tako postopati v prihodnje. V druge zadeve in naloge drugih pa ne moremo in nočemo segati, uže zategadel ne, ker je naša naloga tako velika in težava, da moramo marljivo delati, da svojim prostovoljno prevzetim važnim dolžnostim zadostujemo. Kedor je narodnjak, ne bo nas motil v takem blagem delovanju, kedor pa želi tudi na drugem polju svoje moči urediti in seskazati, naj osnuje drugo društvo. Saj je pot vsakemu odprta.

Mi bomo zmerom zagovarjali interese našega naroda v vsakem obziru, podpirali bomo vsak stan, kakor hitro vidimo, da narodu koristi in da ga ljubi, da mu je dobrotnik, ki skrbi za njegovo duševno in telesno blagost. Tedaj je jako nepremišljeno, da nas neka stranka kamena, ker gotovo tega ne zaslužimo.

Kedor v teh važnih časih razpor išče in seje, je gotovo vreden narodovega prokletstva. A pri nas so le posamezne osebe, katerim nij nič na tem ležeče, če narod škodo trpi, da se le oni ukoristijo. Sram jih bodi!

Napoleon III.

(Konca).

Po 6 letnem prebivanju v Hammu je Napoleon s pomočjo svojega strežaja, zvestega prijatelja dr. Con-

neau-a in neke prijateljice iz mladih let pobegnil iz ječe 2. maja 1847. na Angleško v London, kder je prebival, dokler je bil francoski prestol zopet izprazen.

Ko so Francozje februarja meseca 1848. pregnali svojega kralja Ljudevita Filipa, hitel je Napoleon v Pariz in bil je tam predno je prišel ubežni kralj čez francoske meje izda precej pismo na načelnike tedanje provizorične vlade, da je pripravljen republiku služiti. Ker pa regentje Lamartine, Ledru Rollin in Louis Blanc nijso bili zadovoljni, da je prišel, je prebrisaneč objavil drugo pismo, s katerim naznanja, da, ker se dozdeva nevarna njegova navzočnost v Parizu, noče več ondi ostati. Odšel je v resnici nazaj v London, pa nij odslej zamudil nobene priložnosti, da ne bi zase po časnikih in po drugih potih reklame delal; posebno je znal tako svet varati, da so še njegovi nasprotniki o njem dobro pisali. V postavodajočem zboru je prišlo tisti čas na dan vprašanje, če se nijma proti njemu postopati v zmislu dekreta, ki pripoveduje vrnitev v Francijo vsem Napoleonidom. V ravnem tistem času je bil izvoljen Napoleon za poslanca v narodno skupščino francosko, pa se je odpovedal mandatu. Pride še enkrat vprašanje pred konstitutivno, ali se ima Napoleon šteti mej pregnance, in ko zbor sklene, da ne, in ko je bil potem še enkrat v narodno skupščino izvoljen v petih departementih, je sprejel poslanstvo.

26. septembra 1848. pride prvkrat v parlament, malo govori in kedar govori, olvrča od sebe sum, da bi bil pretendent za cesarsko krono. Pride na vrsto volitev predsednika za republiko. V parlamentu stavi se predlog, da se izključijo od kandidature za predsedništvo vsi udi tistih družin, ki so od nekdaj do tistega časa vladale na Francoskem. Ta predlog pade. Napoleon izda manifest, v katerem obljublja Francozom zlate hribe in doline in 10. decembra 1848. je bil v resnici izvoljen za predsednika republike francoske.

Odtihmal nij bilo več miru v parlamentu; Thiers sedanjí predsednik republike, je bil iz kraja svetovalca Napoleonov; a zadnji ga kmalo odstrani in Thiers izpozna, da je cesarstvo napravljeno; l'empire est fait, je pravil svojim znancom.

Novi predsednik si pridobiva zmerom več prijateljev v armadi, kder je Napoleona I. kultus še zmerom imel mnogo privržencev. 1849. pošlje ekspedicijo na Rimsko; njegov general Oudinot pobije rimske republikance in Napoleon s tem zagotovi Franciji supremacijo na Italijanskem, kder je do tiste dobe ukazavala Avstrija.

3 leta so trajali parlamentarni boji na Francoskem. Napoleon jih podpira in kuri, da lože pride do svojega namena. 2. decembra 1851. izvrši imenitno državno prekucijo; razpusti parlament, nektore uplívne in republiku vdane može prežene v inozemstvo, druge vrže v ječe, tretje pošlje v pregnanstvo Cayenne, da so tam poginili vsled morilnega zraka; po Parizu pa divjajo vojski, streljajo na ljudstvo, da je kri v potokih tekla po ulicah. Nad 30.000 ljudi je postalo žrtva Napoleonovega „coup d'état.“ Tri tedne potem izvoli 7½ milijonov Francozov Napoleona še enkrat za predsednika republike na 10 let. Celo leto popotuje Napoleon po Francoskem in deželo pripravlja na cesarstvo. V Bordeaux-u govori imeniten govor, obljubovaje zlato dobo in razvitek obrtnije, kmetijstva in trgovstva ter večni mir, in izreče naposled besede, ki so pregovor postala: „l'empire c'est la paix!“ (cesarstvo pomeni mir!).

Po enoletnem agitovanju zopet apeluje na ljudstvo, katero ga izvoli za cesarja in 2. decembra 1852. ima svoj slavnostni vohod iz St. Cloud-a v Tuilerije v Parizu.

En mesec potem se poroči z ne posebno dobrega imena živajočo grofico Evgenijo Montijo, rodno Španjolko, kar si šteje v nekem manifestu v prednost pred drugimi vladarji, katerim nij dopuščeno sklepati tako demokratičnih zakonov; a dobro znano je, da je Napoleon trkal tudi pri dvorih, pa je povsod dobil korbico. Novo francosko cesarstvo so priznali vsi evropski dvori, le ruski cesar Nikolaj I. nij hotel Napoleona

spoznati za svojega brata, kakor se imenujejo navadno cesarji in kralji mej soboj. Zaradi tega pa je Napoleon iskal vsako pot, da bi se maščeval nad Rusijo in podrl sveto alijanco mej Avstrijo, Rusko, Prusko in Anglesko, katera je vrgla njegovega strica.

In v resnici vse doseže. Sklene zvezo z Anglesko in Turško proti Ruski leta 1854. Avstrijo preslepi, da ostane neutralna in da celo postavi vojaški kordon v podonavskih knježevinah proti Rusiji. Znana je imenitna Krimska vojska, kder so združeni Francozi, Angličani in Turki Rusa potokli, da so mu potem diktirali jako nečastljiv mir v Parizu leta 1856. Zvezda Napoleonova se je zopet lesketala in vsi evropski vladarji hiteli so se priklanjati francoskemu mogotcu.

To leto se mu je rodil naslednik; veselja in slovesnosti nij bilo konca ne kraja. Senatu je cesar razposlal veselo vest s pristavkom, da se nadeja, da ta naslednik ne bo umrl v pregnanstvu, kakor je umrl sin Napoleona I.

14. januarja 1858. so izvršili nekteri Italijani pod načelstvom Orsinija atentat (poskus umora) na Napoleona, ko se je peljal iz gledišča. Orsinija in druge vjela je policija in sodnija jih obsodi na guillotino. Orsinij zapusti testament Napoleonu, kder mu žuga, da bo gotovo ubit, če ne osvobodi Italije, kakor se je zavezal v mladosti Karbonarjem.

Tistokrat bil je prebrisan Cavour minister v Pijemontu; Napoleon je imel večkrat konferencije z njim v Plombières-u in tam se je najbrže sklenil plan, kako postopati proti Avstriji.

1. januarja 1859. ko Napoleonu pridejo vošit novo leto vsi poslanci tujih vlad, se je Napoleon jako neprijazno vedel nasproti avstrijskemu poslancu, baronu Hübnerju in Avstriji naravnost žugal z vojsko. V resnici nastane vojska mej Francosko-Pijemontsko in Avstrijo, na pomlad leta 1859. Mi smo bili tepeni pri Magenti in Solferinu ter zgubili smo najlepšo kronovino — Lombardijo. Kot odškodovanje za pomoč, odstopila mu je Italija dve deželici Nico in Savojo, Italija pa se je od tega časa bolje širila. Garibaldi je zapodil počasi vse male vladarje iz Italije, ki je vzela tudi papežu velik del njegove dežele. Napoleon se je sicer hlinil, kakor da ne odobruje teh činov, a pod roko je podpiral moralčno italijansko vladno, katera je zopet podpirala Garibaldija in tako je Napoleon resnično uzrok Italije zedinjene.

Od leta 1864—1867 je trajala francoska eksepicija v Meksiko, katera zadnja je imela svoj uzrok v tem, da bi Napoleon ustanovil v Ameriki nočno monarhijo, katera bi se ustavljala amerikaški republiki zedinjenih držav. Tudi je znano, da je Napoleon, ko so se zedinjene države mej soboj vojskovale, uporno stranko moralčno skrivši podpiral, ker mu je šlo zato, da to najmočnejšo republiko po mogočnosti oslabi. Ob enem pa je tudi amerikaški republikanski vladi prijaznost hlinil, kakor je to izvrstno razumel. A praktični in pametni Amerikanci so spoznali Napoleonove poti in prekrizali jih tako, da je Napoleon po svoji amerikaški politiki svojo prvo, pa močno zausnico dobil. Znano je, kako je Napoleon izvrstnega avstrijskega nadvojvoda Maksimilijana pripravil do tega, da je prevzel meksikansko krono in kako ga je nesramno zapustil, ko je slutil nevarnost, katera proti njegovi armadi po amerikaških zedinjenih državah, — kajti ko je minula domača vojska v teh državah, podpirala je amerikaška republika meksikanske republikance pod vodstvom izvrstnega Juarez-a skrivši z denarjem in s pristovoljci in kazala je voljo, da stopi tudi javno v akcijo, če vse to nič ne pomaga. Zvita lesica potegnila je rep mej noge in pustila Maksimilijana, da bide poguben boj. Vitezki Maksimilijan nij hotel preživeti svojega propada, hojeval se je do zadnje sile za svojo čast in nesrečno končal v Kveretari, mej tem ko je njegova visoka gospa v obupnosti znorela in se zdaj živ spominke velike nesreče in je Napoleonovega figomstva.

Prav karakteristično je tudi to, da je maršal Bazaine, kateri je bil za Napoleonom največ kriv Maksimilijanove osode, zdaj v preiskovalnem zaporu zatožen, da je v Metz-u Francijo izdal. Tako se maščuje slabo delo!

Kakor smo uže omenili, je Napoleon z meksikansko ekspedicijo veliko zgubil v očeh politikov in sme se trdit, da se je njegova zvezda odsihmal začela nazaj pomikati. 1866. leta je nastala prusko-italijanska vojska proti Avstriji; v Italiji smo zmagali sijajno in pri Visu je slovanska marina triumfovala čez Italijo; a na Českem smo bili neusmiljeno tepeni. Napoleon videč, da je Avstrija v nevarnosti pogina, je začel posredovati; dosegel je, da je Avstrija odstopila njemu in on Italiji Benečijo, in potem je pripomogel, da se je sklenil ne preveč sramotni mir mej Avstrijo in Prusijo. Kakor vse kaže, je bil Napoleon pred vojsko z Bismarkom zastopljen, da mu po sklenenem miru odstopi vojvodino Luksemburško na Renu in zaradi tega se nij mešal v vojsko. A Bismark, še večja lesica kakor on, ga je prekanil; ko je bil mir sklenen, nij hotel Bismark nič več slišati o svoji obljubi in začel so se diplomatični razgovori. Nij prišlo sicer do odločnega razdvoja, ker je bila vmes svetovna razstava v Parizu l. 1867. Ob času te razstave se je pokazal Napoleon v svojem največem svitu; vsi evropski in tudi nekteri azijski, afrikanski vladarji in ameri-

kanski državniki so se mu prišli poklanjat v Pariz in ves svet je občudoval mogočnost Napoleonove Francije.

Kmalu po razstavi se je pa zopet začela diplomatska intriga. Napoleon je iskal prijaznost Avstrije in južnonemških dvorov.

Avstrijski tedanji kancelar Beust je zvezo sklenil in v Salzburgu sta se sešla oba vladarja, naš i francoski. Bismark je vse to jasno videl in se na drugi strani pripravljal, da Napoleonu trijo zapre. Diplomatična vojska gre naprej; Pruska se okoroževa, Francija tudi. Italijo je menil Napoleon s tem uloviti, da ji pripusti Rim in ravno tako je mislil, da ima s pomočjo Beusta vse južno-nemške dvore na svoji strani.

Tako so stale reči, ko je ves svet razvidel, da Napoleon se ne more več držati če ne gre v vojsko proti Prusiji. Okoščine so bile Napoleona do te skrajne meje pripeljale; vse to dobro izpoznavši je reč pospeševal. Cesar Viljem se je francoskemu poslancu v Emsu nekoliko brezobzirno in ošabno odrezal, hajde! pa je bil ogenj v strehi. Vojska l. 1870. nastane, Napoleon je precenil svojo moč, osleparjen od vseh strani, zapuščen po svojih zaveznikih, — po Avstriji zaradi tega, ker jej je Rusija za hrbtom žugala, — nemški mali dvori so bili v ne-rečnem položaju in prisiljeni s Prusko potegniti, Italija je porabila priložnost njegove stare dobrote — in tako je Napoleon, adel pri Sedan-u, kakor uže znano.

En čas živel je kot jetnik v Wilhelmshöhe in ko ga je Pruska izpustila, moral je v pregnanstvo v Chislehurst na Angleskem, kder je sklenil svoje živahno in osodepolno življenje 9. t. m. Njegove slabe strani, smo uže popisali; naj še omenimo da v kljub vsej spridenosti svojega značaja je svetlo postal vendar velik reformator; on je nehoté in v svojo korist zbudil princip narodnosti, on je Evropo prerodil, narode zbudil ter jih pripravil k spoznanju svoje narodne individualitete; on je uzrok, da se tudi mi Slovenci poganjamo za narodno neodvisnost in za našo svobodo. Naj kedo reče, kar hoče: Napoleonidi so Evropo dostikrat vznemirili, pa tudi prerodili, marsikak predsodek odstranili, omiko pospeševali in jo svobodni približali; zato pa se sme doba v kateri so živel naši očetje in v kateri tudi mi živimo po pravici imenovati: „Napoleonska doba.“

Dopisi.

V Gorici 29. januarja. [Izv. dop.] V pret. tednu je neki dopisnik iz Gorice večnega poslanca Črne-ta v dunajskem „Wanderer-ju“ precej hudo, a prav po zaslugi oštel. „Mi Slovenci v Primorju“, je rekel mej drugim, „menimo, da v državnem zboru nijmo zasto-pani; kajti mož, od katerega so volilci in veliko deželskih občin očitno tirjali, naj svoj mandat položi, on nema več zaupanja svojih volilcev; mož, kateri nij na toliko časti v sebi imel, da bi bil mandat v roke svojih volilcev nazaj položil, nam ne more nikdar in nikoli kot zastopnik veljati. Naj g. Črne na Dunaji počne, kar hoče, naj v državnem zboru govori proti ali za volilno reformo. Edino s čemer je mogoče, potolažiti razdražena arca, je, da Dunaj nemudoma zapusti. Mnenja svojih volilcev on nema za soboj.“

Ta napad je neobhodno potrebnega poslanca vendar nekoliko segrel in da bi se pred nemškimi svetom opravičil, dal je natisniti v „Wanderer-ju“ poslano, v katerem se v kratkem blizo tako umiva, kakor lani v znani famozni brošuri. Dopis iz Gorice je delo, meni on, znanih goriških prenapetežev, kateri bi ga radi z razlogi, ki se ne dajo kvalifikovati, iz državne zbornice izbacnili. Nezaupnici, katero je dobil, stavi proti enako važno (?) zaupnico, ki mu je priromala „par ordre du mufti“ s Tominskega. Sklepa, da hoče na vse zadnje vendar zmagati in nasprotno rovarje osramotiti.

Kedo je dopis v „Wanderer“ poslal, nam nij znano, a to je gotovo, da se z njegovim obsegom zлага velika večina goriških zavedenih Slovencev; razen morda onih, kateri so se dali prevariti, da je od kraškega poslanca odvisna predelska železnica. Goriški slovenski poslanec je dolžan v važnih zadevah, kakoršna je volilna reforma, z vsemi drugimi slovenskimi poslanci solidarno postopati, če tega ne stori, se ne more smatrati kot slovenskega poslanca. Sicer je Črne o tem oziru uže obsojen.

Ogroma večina njegovih pravih volilcev, mej njimi prav zmerai možje in celo njegovi osobni prijatelji so ga brez pridržka obsodili. Kot poštenjak bi se ne bil smel več prikazati v deželni zbornici in dosledno tudi ne v državni. Zaupnica, katero je dobil s Tominskega nij in ne more biti merodajna, ker ne izhaja od njegovih volilcev in ker so se proti njej oglasile celo posamezne občine iz istega polit. okraja, in velika večina občin goriškega polit. okraja. Mej kraško nezaupnico, katera se je po resni in natančni dvakratni razpravi in celo v Črnetovi navzočnosti sklenila, teko da so jo volilci s popolnim prepričanjem podpisali in tej tominski zaupnico, za katero so se podpisali „per fas et nefas“ zbornali in skomandirali, je pač toliko razloček, kakor mej nočjo in dnevom.

Da bo večni poslanec se svoji postopanjem ko- nečno zinagal in svoje nasprotnike osramotil, dvomimo; a ne samo to, mi zanikujemo to uže naprej. Kajti za take bedake naj nas nikdo ne šteje, da, če dobimo danes ali jutre predelsko železnico, bi zaradi tega menili, ka smo jo po Črnetu dobili. Kraški poslanec je pač premajhna malenkost, da bi se v tako velevažnem vprašanji vlada ali državna zbornica njegovemu uplivu upognila. Če dobimo ono železnico, jo dobimo zato, ker bo spoznanje važnosti, koristi in potrebe te črte v primeri k drugim po resnih in natančnih studijah merodajne kroge prešinilo, kar je uže menda, če nas ne goljufajo navadno zanesljiva znamenja v vladnih in polavladnih listih.

Ali nas namerava g. Črne morda s kako drugo zmago osramotiti; z volilno reformo, vsled katere bodo goriški Slovenci, če pojde po sreči, po enem, Italijani pa po dveh poslancih v državnem zboru zastopani? Vederemo!

S Krasa 23. jan. [Izv. dop.] Blagorodni g. urednik! Od kar „Glas“ izhaja, ste mi uže v drugo moj dopis zavrnil, opazivši, da o duhovščini dopisov ne aprijemate. A zdaj ko zadnji „Glas“ javno iz tega stališča napada „Sočo“ in s č. g. Valesom vred zelotna duhovščina v drugi tabor kopita pobira, dovolite mi eno besedo spregovoriti.

Glasov dopisnik iz vipavske doline na drugi strani svoji polemiki s tem logično dušo vdahne, da pravi: „Vsak gospodar, ki je prav katoličan, je tudi dober gospodar in državljani. Kedor skrbi za blagor doma, ta je tudi narodnjak.“

Č. g. Vales nij še v „Glasu“ vseh denuncijacij dovršil, temoč v „Danici“ nove uzroke svojega strahopetnega izstopa opisuje, in kot nov uzrok izstopa iz „Soče“ celo tretjo osebo — urednika — ovaja. Podlaga pa vsega opravičenja tudi njemu je ravno omenjena logika.

Visokocenjena nam je in bode duhovščina, kedar svoje poslovanje ob izveličanju krščanskih duš v cerkvi in zunaj opravlja, kakor jim gospodovo geslo veleval: „Iščite pred vsem nebeško kraljestvo, vse drugo pripustite previdnost božji.“

Drugo geslo „Soči“ velja za narod i časno blagostanje! Društva torej obstoje kakor človek iz duše in telesa. Dokler in kder Turek vlada, ne velja gesla ločiti, ker Turek dušo in telo tlači; a mi živimo v še precej svobodni Avstriji, kder je uže dušni stan ojačen, gmotni pa ne. Srednja pot nam more pa vselej najboljša biti; le tam preskok tiči, kamor se strast vrine.

Omenjena logika je očitno puhla, enostranska; izcimila se je po odšlem B. Pinotu, združivši se z najkjučljivim propadom nekega narodnjaka. Od tedaj se trosi iz tujih liberalnih tabrov v naš tabor laž neverstva; od tedaj se pripisuje našim voditeljem prenapetost, ako ravno se še svojih pravic ne poslužujemo.

Strast je svoj vrhunec zadnji mesec leta dosegla. Strastna slepota je misliti, da osoda naroda mora v starih rokah ostati, ker naravno je, da mi stari zè žulji pojarmljenja odmerjemo, in da nas deviški mlajši narod nadomestuje.

Pri Mladoslavencih je nada in živelj prihodnosti, kar vidimo pri vseh narodih, in tudi pri „Soči“, kder prostovoljno Staroslavenci od debla enako suhim vejam odpadajo. Primaruha, kakošno sredstvo je to, da se komu indiferentizem o veri pripisuje, kojeza zamoremo slehernemu očitati, ako nij prenapet? Takošno prenapetnost „Glas“ celo v „Puristu“ Mladoslavencem pripisuje, a sebi naroden indiferentizem. Tako zajde logika, ki se sili dvema gospodoma služiti.

Duhovščino bomo kot naše dušne pastirje čistili, a kot monopolce v voditeljstvu nikdar ne, razen ako bodo zmoznii poleg vere tudi narod voditi v gnotneih rečeh.

A osnovalni odbor „Glasa“ nam nij še zadostni porok; tudi mnogo sicer dobrih dušnih pastirjev na deželi ne vživa našega popolnega zaupanja. Zadostna naj vam bode eno novica tega meseca iz našega dekanata. Evo! dve okrožnici razidete mej okrajno duhovščino, ena slovenska od dekanjskega urada, druga iz Rima od škofijskega urada v nemško prestavljena. Prvi iz dekanjskega urada nek vikar ortodoksno opazko pristavi: „Naša cerkev je latinsko-katoliška, torej nam gre mej soboj latinsko občevati. Naj se hero Weckstimmen, tamo je isti Nationalitätenschwindel!“ Druga nemška prestava mu je pa dobra.

Še ena govornica gre pri nas od ust do ust. Neki slovenski dušni pastir prišedši v Dornbergu v društvo, napije na mnoge njemu nevšečne napitnice to le: „Spodobi se, da se Slovenec bolj omikanemu Labu uklanja!“ Na to ga je prosti kmet tako strašno uklonil, da bo težko kedaj želel geslo enakopravnosti žaliti. Menim tedaj, da, če gorki domorodec enakim duhovnim nečastno prislovico na čast ali nečast prilepne, drugih poštenjakov ne žali.

Je-li poklic, ali strah liberalnosti, ne vem, to pa je javno znano, da najboljša duhovščina moči v tominsko Sibirijo romajo, v tem ko na važni krajni meji le malosti stražijo. Tega menim, da č. g. Vales nij vedel, torej naj plašč njegovo opravičenje zagrne. Starokopitežem naj pa Gospodov izrek velja: „Izderi popreje bruno iz lastnega očesa, potem idi in izpihni indiferentni pezdri bratu iz očesa!“

Iz Tomina, 28. jan. [Izv. dop.]*) Mili previdnosti bo-
žji je dopadlo miroljubni „Glas“ št. 4. za celi dve
strani neverstva: obogatiti po dopisih treh nevernih
Tomažev; drugače bi bil moral romati „Glas“ prazen
v deveto vas. Kravo s telotom (bistvenost) m. jega do-
pisa iz Tomina v 3. št. „Soče“ so ti Tomoži popolnoma
v vodi popustili, in se le repnega podpisa: da „duho-
ven“ n. j. se m. poprijeli. Ker pa po laškem izreku lah-
ko tudi v repu strup tiči, h. čem slehernemu po ver-
sti odgovoriti.

I. Goriški ravninec se dobro spominja neke
prikazni čudnega duhovnika pri shodu sv. Roka v Sol-
kanu, a kakošen dvogovor da sam jaz o čisu procesi-
je na sv. Goro z. sv. Rokom v prikazni imel, tega
menim, da se ta opazuh ne spominja. Evo! V duhu
stojim tik cerkve sv. Roka, naštevaje 30 tisoč samo
slovenskih romarjev, in nekaj Lahov. Obrnem se k sv.
Roku, patronu neozdravljivih ran, rekoč: „Ti čudovit-
ni ranocelnik! Glej lepo število vernikov, blagruj njih
federalistično početje, izprosi jim srčnost, zateri staro
oportunistvo, da saj tisučeri deli oljkanih te množine
pristopi v „Sočino“ društvo, ali v domače čitalnice,
drugi del pa v katoliško društvo, ker tako bosta na-
rod in cerkev v slehernem društvu z večino zastopana.“
Trapeč! mi odgovori sv. Rok, ti oljkanec so oni, ki so
G. spodu očitali, da on z grešnikom je, pije, govori in
se shaja; če ti, sibirski Tominec tega ne veš, baraj č.
g. M. Valesa, nad katerim uže dalje časa vpijejo: „Kri-
žaj, križaj ga!“

Na to se predrznem za drugi del prostakov pro-
siti, naj nam saj te v naš tabor zavrne, saj ti so ne-
dolžni obljubljeni otroci Abrahamovi—otroci mile Slove-
nije. Na to mi sv. Rok ostreje zavrne: Zabitnik! Se
li ne spominjaš, kaj je Gospod enakim judovskim mo-
nopolcem odgovoril: Pokažite mi vredna dela Abraha-
movih otrok, drugače si zna Bog iz kamenja otroke
narediti!

Na to sem rep med noge tsnil, kakor Ti ravni-
nec, rekoč: Sicer naj bo kakor hoče, to je gotovo, ako
bomo tako postopali, je blizo Gospodovo prerokovanje:
Resnično vam povem, da jih bo veliko od vzhoda in
zahoda prišlo in sedelo pri mizi z Abrahamom, otroci
kraljestva bodo pa pahneli v vnanjo temo.

In tedaj je prikazen zginila.
II. Drugi nevernik iz srca Goriškega, je pa
eden onih duhov, ki se bode težko brez posta in mo-
litve odpravil. Ta zvičajni dopisnik na čelo polemike
tendenciozno stavi izrek: Le šila sodi naj kopitar!
V obče priznava „Soči“ vedilno geslo: vas za narod!
le v mojem dopisu iz Tomina besede: „vessvetna neki
v si upliv svoje nade stavi, a le tisti pravo zadene, ki
je v boju delalen, pripustivši Bogu lastna skrivna po-
ta, theologom pa dogmatiko,“ takole pači: „Naj si Bog
„svojo previdnost za-se ohrani, ker človek že ima svo-
„jo, da mu nij treba z božjim se ukvarjati, naj živi
„vsak človek po svojem umu, kakor živinče.“

To vrneno popačenje mojega v obče pravover-
nega izreka je bogokletstvo, paganska krivoverska iz-
peljava, demoralizacija za pristo ljudstvo, ki sramoti
vsak katoliški list!

Ker zuate tako zvičajno moj izrek tolmačiti, nate,
in pregrizniti lesnik g. M. Valesa v „Glasu“ št. 2. v. r. i
32, na katerega se opira moj izrek, rekoč: „Iz kol-
„ništvo pa v verskih t. j. bistvenih členih sv. kat. vere
„je pa tudi v političnem življenju pogubonosno. Pre-
„vidnost božja je dopustila nas pod ptujčovo peto pri-
„ti, ona nas bode tudi v milo nam Slovenijo združila.“
Hic Rhodus, hic salta, indifferentista! Le v tem si, rev-
če, svojo logiko opravičilo v. v. dno rekoč: le šila sodi
naj kopitar! podpisavši se potem en ne duhoven.

Ker pa tudi jaz pri vsem tem sumičim, da si du-
hoven-zvita buča, ki meri polemizovati o resnici, ki še
nikomur nij bila, in ne bo jasna, Ti hladnokrvno od-
govorim, kakor moj strijc v prepiru nekemu tominskemu
sosedu: Kaj ne, Ti nameravaš, da Ti jaz javno
porečem tat? Pa Ti ne rečem, — pod nosom se o-
briši!

III. Nevernik g. M. Valesa nij nič manje nevaren,
kot drugi, saj ga uže odpadnost strastneža kaže, to-
rej le kratko tudi z njim.

Ta neverni Tomaž si prisvojuje neko politično
slutje, kojega pri nas nij nikdar imel. G. Vales, kedo,
Vas je kadaj provil za opravičenje Vašega istopa? Saj
smo tudi druge izstope svetnih in nesvetnih odbor-
nikov doživeli, pa vselej brez škandalov. Vi pravite:
„Pripravljem sem liberalne pisce sprejemati (o ti
„mučenec!) Menda sem prav blizu resnice, ako se
„držnem trditi, da je oni dopis iz Tomina povsod kje
„drugod nego v Tominu skovan in to še od enega

*) Naš dopis „Iz Tomina“ v predzadnji „Soči“ nam je res
došel od duhovnega gospoda s tominsko pošto. Ker dopisa
na željo č. g. dopisnika nijamo imenovali po kraju njegovega bivanja,
krstili smo ga po pošti, katera ga nam je prinesla. In kaj ne, to
je strašna pregreha? Pa bodi uže dopis iz Tomina ali pa s Čit-
kega, bistveno je, da ga je duhoven pisal. Če nam „Glasovi
nečelniki“ očitalo, da dopise sami kujemo, opomenimo jih, da naj
nekoliko opazujejo naših tominskih dopisov zlog, če je naš ali ne.
Saj celo naše profesorje derajo na rešeto, morajo torej posebno
dobro podkovani biti. Sicer pa tudi tukaj velja: Pometaj najprej
pred svojim pragom! Urednik „Soče“ nij velikan, pa vendar na
tisti Kras, s katerega „Glasu“ prihajajo dopisi, iz svoje redakcije
lahko kamen zažene. URED.

„duhovnika (!!) Kako tendenciozno je to, ako du-
„hovnik z duhovnikom polemizovati hoče.“ Gospod
moj! Vi ste prav daleč od resnice, zakaj jaz sem v
resnici duhoven, in ravno zato sem prišel v polemiko,
ker sem vam svetloval ne preveč v politiki o veri mo-
drovati, temveč raje za narod delati; a ker ste to de-
lovanje nekako čudno prestrojili, sem vam nedosled-
nost in neobjektivnost očital, v kateri še daljujete, name-
sto da bi se mirili. Se li spominjate, kako ste, pri
predzadnji poskušnji sprave, pod Vašim predsedovan-
jem dopustili, da so nekteri seljanji soški odborniki
g. Krševaniji in g. Dr. Tonklja debelo oštevali, ko
sta ona dva na dnevni red spravila nezaupnico stare
mu odbora? Kde je bila tedaj Vaša miroljubna sprava, s
katero se sedaj bahate? Vaše vedno hvalisanje „Soče“
in njenega odbora je javno in privatno dobro znano.
Miroljubni niste bili nikdar, naj manje pa kažete po
svojem odpadu, da ste pravi kat. duhoven, vnet z du-
hom sprave in ljubezni. Ako bi se ne podpisavali kot
Renški kaplanček, bi Vas nihče iz Vaših razdraženih
denuncijacij za takšnega ne spoznal. S kakšnim miro-
ljubnim duhom širite malostne rane drugih, ko ste jih
Vi v Vaši dobrovolji več nego drugoverni pokazali?
Se li še spominjate, kako da vam je predsednik „So-
če“ rojstvo „Glasovo“ lojalno pozdravil rekoč: „Dobro,
prav tako! Delajte tudi vi duhovni, mi v „Soči“ vse-
stransko delati ne moremo; vaše potrebe in rane naj
bolje vi sami poznate. Le zložno vsak na svojem pu-
lju napreji!“

Tako, gospodine, tudi vi storite! Raztegnite plašč
zloge in ljubezni čez ubogi tlačeni narod, če ne v
„Soči“ pa v „Glasu“ — vse dobro! Nikar pa ne opravi-
čujte odpada za staro narodno nesnago. Tudi vam nič
ne koristi, da Vas neki sobratje pozdravljajo, kateri
znajo ravno tako nezmotljivo soditi, kakor oni vsi, ki
so Vas tedaj črnili, ko ste v „Soči“ sedeli. Drugače
ostane Vaše delovanje dosledna nesnažnost tiste ku-
harice, ki je rubila umazan rokav za brisaluco, re-
koč: Čednost je ena lepa reč.

Petre! secus Domine pro te invane oravit, quia
sic conversus numquam confirmabis fratres tuos!
Dosedno: En duhoven.

V Tretu, 28. jan. [Izv. dop.] Zadnjič je „Soča“ po-
vedala, da je naš magistrat sklenil, da se ima v Roja-
nu osnovati še 3. šolski razred z italijanskim u-
čnim jezikom. Popisal sem vam uže ob svojem času,
kako se je dotična prošnja na magistrat skovala in
podpisavala, danes le toliko omenim, da sem vkljub
vsemu nasprotnemu pisarenju vendar jaz pravo trdil o
tej reči. Mej vsemi našimi poslanci se je edini g. Na-
brgoj, dika tržaške okolice, moško potegnil za teptane
pravice slovenskega naroda. Pa kaj, ko mu je vredni
zet našega črnega Črneti, zagrizeni lahou Šklemba
ugovarjal, da so Rojanci sami prosili za italijanski u-
čni jezik. Da, prosili so toda kako so ti vrli možje?
Prošujo je izkopal izdajica, učitelj Bonin in na to
prošujo je vredni njegov brat, rojanski župan g. Frluga
spodpisal lovilo. G. Frluga, podvzetnik magistratskih cest,
zidanj i staveb več časa svojega življenja pri magistratu
preživi nego doma; njemu je več za eno drobtino, ki
pade od magistratove mize nego za ves Rojan. In ta
mož je nekoliko Rojancev preslepil, da so prosili za
ital. šolo; mej njimi jih je komaj deset, ki znajo pisati,
več pa jih je, ki so bili uže kakor smeti iz rojanske
čitalni pometeni. Pošteni možje si pa zdaj lase z glave
rujejo, ker se bode njih mladina potujčevala in ker se bode
žnjo pomagal most staviti čez Adrijo. Sram Vas bodi,
lahoni, bi rekel, pa saj vem, da nimate nič časti v
sebi, ampak da ste sami sebičneži in izdajice našega
ubozega naroda.

Politični pregled.

Še nikoli se nij menda državno-pravna opozicija
tako gibala kakor zdaj. Agitacija na Českem je
dosegla vrhunec; nij je skoro česke vasice, katera
ne bi bila podpisala peticije na cesarja proti direk-
tnim volitvam. Pa ne samo na Českem, ampak v
vseh kronovinah se pripravljajo enaki koraki. Poli-
tično društvo „Slovenija“ v Ljubljani je sklenilo
tudi enako prošnjo, katera se bode po celem Kra-
njem podpisavala in naše goriško politično društvo
gotovo ne zaostane za Ljubljanskim.

Na Českem je glasoviti Koller prepovedal pod-
pisovanje peticije na cesarja v javnih krajih, kakor
v sobah društev, kavarnah, županiyah, še v redakcijah
in kder policisti kak list s podpisi najdejo, ga kon-
fiskujejo; enako vse dotične plakate odstranjava in
vse koli mogoče zapreke delajo, pa vse zastonj;
Čehi so edini in prepričani svoje važnosti v Avstriji.
pa organizirani tako dobro, da bi jih še Belzebu-
bova policija ne ugnala; ker ne morejo javno pod-
pisovati peticije, pa jo podpisujejo po privatnih hi-
šah, vsak hišni gospodar ima svojo polo, na katero
nabira podpise. Živeli Čehi!

Sicer pa poglejmo vso ogromno opozicijo proti
peščici ustavovercev. Vsi vrli Čehi na Českem in
Moravskem; na Gornjem Avstrijskem je vse malo po-
sestvo in en del velikega posestva proti direktnim
volitvam; na Dolenjem-Avstrijskem veliki del dežela-
nov in malih posestnikov, v Bukovini vse malo in
veliko posestvo; v Galiciji vsi Poljaki in nekteri
Rutenci, ker se nekteri Rutenci po uradnikih za-
slepljeni cepijo; na Štajerskem, Koroškem in Vo-
rarlbergu, veliko in malo posestvo po večini in tudi
lep del mestnih prebivalcev; na Tirolskem vse ti-
rolsko vrlu ljudstvo, kot en mož; na Kranjskem vsa
ljudstvo razen uradnikov in penzionistov in dveh ali
treh renegatov v Istriji, na Goriškem in v Tretu vsi
Slovenci in en del Avstriji zvestih Italijanov in v
Dalmaciji vsa slovanska ogromna večina. Če to
veličastno opozicijo, morda $\frac{9}{10}$ proti $\frac{1}{10}$ primerja-
mo, se pač nijmamo bati, da nas bo še dolgo pri-
tiskala ustavoverna svojat, katere ime je uže laž-
njivo, ker se zove ustavoverna, pa hoče z direktnimi
volitvami najvažnejšo določbo ustave prelomiti.

Krona je zdaj v veliki zadregi in se ne more
odločiti, da bi dala ministerstvu privoljenje za pred-
laganje večkrat omenjene postave; saj mora tudi
krona spoznati, v katerem tabru je zvestoba in lju-
bezen do države. Ustavoverci so nekam osupnjeni
in hočejo nasprotno demonstracije napravljati, a kaj
bo muha proti slonu.

Kranjski drž. poslanci so dobili poziv, da naj
pridejo v drž. zbor in da, če v 14 dneh ne pri-
dejo, zgube svoje mandate. To pa kranjske pos-
lance malo briga, in kranjski Slovenci mirno čakajo
nadaljne akcije ministerstva, katero bode najbrže
privikrat poskušalo na Kranjskem volitve za silo.
Na Českem so tabori, katero so hoteli Čehi naprav-
ljati uže naprej prepovedani; saj smo tudi mi go-
riški Slovenci poskusili, da je postava o zbiranju
pod millim nebom pod tem ministerstvom suspendi-
rana. Zdaj je nekda gotovo, da Poljaki in Dalma-
tinci zapusté drž. zbor, kakor hitro pride postava o
direktnih volitvah na dnevni red.

Razne vesti.

(Glasopisna služba.) Na c. k. narodno-paralelni
vadnici v Gorici je do 15. t. m. razpisana podučiteljs-
ka služba z letno plačo 600 fl. in 20% draginjsko
doklado. Zahteva se znanje slovenskega, italijanskega
i nemškega jezika.

(Prof. Kočijančič) v Gorici je podaril Janežičev
ustanovi v Celovcu 25 fl. ter odločil v isti namen vsa-
ko leto po enak znesek, dokler bode izdajalo društvo
sv. Mohorja njegovo: „Kristovo življenje i smrt! To
je lepo!“

(Umrl) je 19. t. m. v 67. l. svoje starosti slavno
znani romanopisec lord Bulwer-Lytton, ki je bil
poleg Walter Scotta, Thackeraya ja i Dickensa prvak
angleške epične poezije in ki je gotovo tudi marsika-
teremu naših boljše izobraženih čitalcev ze svojimi ro-
mani napravil kako veselo uro. Kedo bi pozabil tudi
njegovega Eugena Arama, Rienzi-ja in njegov prekrasni
roman: „Pompej poslednji dnovi“, tudi če jih je čital
v svojih mladostnih letih?

(Dornberška čitalnica) napravi 9. februarja
besedo s plesom, pri kateri bo svirala vojaška godba.

(Tržaški Slovenci) napravijo po izgledu goriških
veliko besedo v spomin Preširna in Vodnika dne 2. febr. v
Rojanski čitalnici. Program te slovesne besede bo sle-
deč: 1. Slavnostni govor. 2. Na Preširnovem domu, kantata,
besede Stritarjeve; napev Ipačev. 3. Strunam, evače-
rospev, besede Preširnovi, napev Jenkov. 4. Sta ču-
tiš, Sbine tužni? zbor Davorina Jenka. 5. Ilirija
oživljena, besede Vodnikove, napev Ipačev. 6. „Pol-
skozi okno“, vesela igra v enem dejanju; po besedi:
Zabava in ples pri katerem svira septet vojaške godbe.
Začetek ob 7 uri zvečer. P. T. neudje plačajo 50 kr.
ustopnine pri rednem upenjanju po udih. Nadjati so
je, da obišče tudi nekoliko goriških Slovencev ono be-
sede, da vrnemo Tržačanom prijazni obisk pri Prešir-
novi besedi 29. pret. meseca.

(P. T. društvenikom političnega društva „Soča“) Ker se je danes občnega zbora udeležilo premalo u-
dov, je odbor zaradi važnosti dnevnega reda preložil
občni zbor na danes 8 dnij, to je na četrtek 8. febru-
varja t. l. ob 1 uri popoldne. Ker gre za tako važ-
na vprašanja, kakor so direktne volitve in narodne šole,
polaga odbor društvenikom na srce, da po mogočnosti
prihodnji vsi pridejo.

Poslano.

V „Zgodnji Danici“, št. 3. čitali smo neko opravičenje g. Valesa, v katerem mej drugim nahajamo to-le očitjanje: „Tudi je bilo v poslednji odborovi seji (razun mene) sklenjeno, da naj vse pri starem ostane, in da naj se (vkljub mojemu nasvetu za spravo) agitira za stare odbornike. (Mesto moje maleukosti in g. Šuca, so postavili za kandidata uže bivša odbornika gg. Lebana iz Črnic in g. Ličena iz Rifenberka. Zarad tega so tudi res na vse krplje pri zadnjem zboru delali, da bi „duhovsko stranko“ pod klop deli. Mesto mene in g. Šuca niso hoteli nobenega duhovnika za kandidata postaviti, niti vrliga g. Stresa, ki je ravno o porodu „Glasu“ pokazal, da se slehernega sumatčenja po kaki odvislosti boji.“

Ker g. Vales s to izpovedjo resnici v obraz bije in ker je ves njegov dotičen sestavek tendenciozen in na to meri, da bi odbor „Soča“ pred slovenskim ljudstvom onesnažil, smo mi podpisani primorani vse razjasniti, kar se je zaradi zadnje volitve Sočinega odbora sklepalo in storilo, ker to od nas tirja naša čast. 9. decembra l. l. je bila odborova seja, pri kateri se je sklepalo zaradi običnega zbora in toč-k dnevnega reda. Ko je bilo to dovršeno, se je začel razgovor o kandidatih, katere bi odbor nasvetoval družabnikom. Gospod Vales se oglasi, da on ne more prevzeti več kandidature. Mi vsi navzočni odborniki smo ga prosili, da naj nikar tega ne stori; g. Doljak pa popraša, ali hočemo še zložno delati v prid narodu in ko se nij moglo priti pri tisti seji do nobenega rezultata glede kandidatov, sklenejo navzočni, da pridejo čez 8 dni zopet skup in da postavijo kandidate.

V resnici se snidemo 23. decembra l. l. vsi podpisani k posvetovanju; nasveti so bili razni, govorilo se je tudi o drugi stranki, o kateri se je slišalo, da agituje za nam neznane kandidate. Na dr. Lavriča predlog se je ravno sklepalo, ali se ima dr. Tonkli poprašati, če prevzame kandidaturu v odbor, ko pride g. Vales; mi vsi ga prijazno pozdravljamo ter izrazujemo veselje o njegovem prihodu. Razgovor se je zaključil na kandidaturu g. Valesa; na našo prošnjo, da naj se pusti kandidirati, nam odgovori, da on neče biti nasvetovan ne od ene, ne od druge stranke; in da se žrtuje spravi. Mi vsi smo ta korak obžalovali in g. Valesa prosili, naj vendar še premisli in odstopi od svojega sklepa; a vse zastonj. Na to nam pokaže g. Vales neko kandidatno listo nasprotne stranke, katero mu je poslal g. Stres, da jo nam predlaga. Ta lista je sestavljena tako-le: Predsednik dr. Tonkli, odborniki: Dolenec, Faganel, Jeglič, dr. Lavrič, Maras, Mašera, Povše, Stres, dr. Žigon. Tej listi so je ustavljala večina navzočnih, vsi pa smo poudarjali, da predsednik mora ostati dr. Lavrič. Razgovor je postal živahen, g. Vales je omenil, da ne bo mogoče sprave; vkljub temu pa stavi g. Doljak zaradi sprave nasledni predlog: „Dr. Lavrič naj ostane predsednik, v odbor volimo ostalih 5 tukaj navzočnih, druga stranka pa nam naznani še 4 kandidate, katere bomo radi volili in družabnikom priporočevali.“ Gosp. Vales pa odgovori, da je nam predložena lista ultimatum (skrajni pogoj), na kar odborniki gg. Nanut, Faganel in Doljak, osepneni vzklizajo: „Tedad ste nam napovedali boj; če je taka, nij mogoče porazuma, naj volilec sami odočijo!“ Konečno smo se vsi gospoda Valesa nagovarjali in prosili, da naj se potrudi za porazum in spravo; on pa je g. Doljaku samemu odgovoril, da g. Stres ne pozna nobene udanosti, da je absolutist.

Pripravljeni, čakali smo do običnega zbora 30. pret. meseca z nasvetovanjem kandidatov, zmerom misleči in nadejajoči se, da se morda pred zborom nasprotna stranka spusti z nami v dogovore; a vse zastonj, vsled česar smo bili primorani nasvetovati tiste kandidate, od katerih smo bili gotovi, da prevzamejo odbornišvo.

Narazne psovke v dveh slovenskih listih in naočitjanje brez dokazov, da smo bog ve, kakovi liberalci itd., si štejejo v dolžnost tukaj poudarjati, da se resnično čutimo svobodnjake, kateri si morajo prizadevati na vsa moč, da oproste naš ubogi narod vseh starih krivic in mu pribore vse tiste pravice, katere mu po naravnih postavah tičejo. In to svojo dolžnost moramo toliko gotovejše vestno izvrševati, ker nam jo nalagajo društvena pravila (§. 1).

Kar se pa konečno tiča verskih vprašanj, se po pravilih razume in je bilo tudi od prvega začetka izrečeno, da se polit. društvo „Soča“ s temi ne peča, ampak da ta pripušča onim, ki so zato postavljeni.

Iz tega naj svet sodi, na kateri strani je pravo in koliko resnice je na tem, kar g. Vales po časnikih pisari.

Vaša strast, častiti gospod, pripeljala Vas je do obrekovanja, in kedo se poslužuje tako nečastnega orožja?

Žalostno je sicer, da moramo ravno Vam to očitati; a mi smo dolžni sebi in tistim, ki so nas volili, da branimo svojo čast. Vi pa ste nas za eno skušnjo obogatili.

Dr. Lavrič mp., Matija Doljak mp., Jože Faganel mp., Ljudevit Premrl mp., Jožef Nanut mp., Viktor Dolenec mp.

Listnica uredništva.

G. M. V. v R. Vi ste se spravili na bojnega konja; imate prav! Mi Vam gotovo ne zavidamo lavorik, katere boste želi, ampak pravico imamo od Vas tirjati, da se držite resnice, kedar pišete ob uredniku „Soča“ in ob namerah našega lista. Mi smo Vaše dopise zmerom radi sprejemali, nekteri izmed njih so bili tudi nekoliko verskega zadržaja; toda vsi Vaši zadnji ne natisnjeni dopisi so na to merili, da nas spravite v polemiko z „Slov. Narodom.“ Mi pa nismo prepričani, da bi bila taka polemika koristna, posebno pa zdaj, ko je „Narod“ dnevnik postal, kar mora vsacega Slovenca veseliti in spodbujati ga, da prvi dnevnik po svoji moči podpira, ne pa težavnemu početju ovira stavi.

Čudimo se tudi, da vse to, kar je kak prijatelj-i tacega ste se vsaj hlinili — z Vami govoril, zdaj po Vaše obrneno javnosti izročate; če ste videli, da ste v slabi tovaršiji, ste imeli to tovaršijo uže davno zapustiti; ker tega niste storili, ste na samu, da ste imeli nek jako sumljiv posel v naši sredi. Recite, kar hočete, če tudi bi bili odborniki „Soča“ še slabši, kakor jih Vi opravljivo popisujete, značajni človek v Vašem položaji ne bi bil nikoli tega storil, kar ste Vi storili.

Sicer pa je jasno dokazano, da ste si z neresnico pomagali, ko ste se v „Danici“ opravičevali, in kakor ste v eni reči v svoji strasti pozabili na svoj lastni decorum, tako ste tudi v vseh drugih rečeh sledili neilahtnim nagibom. Da ste bili zadnji čas jako razburjeni, kaže tudi razloček mej Vašim poslanim v 3. št. „Soča“ in Vašo opravičbo v „Danici“; v prvem priznate nekaj, kar v drugi po ovinkih zamenjate. Smešno pa se nam zdi, da proklamirate Vi svoje politične nazore za neavržljive, in da vsacega proskribirate, kedor nij Vašega prepričanja; res na visoko stališče ste se postavili! Tudi se čudimo, da nimate pravega pojma o postavnosti; če ste nameravali, kako predrugačenje pravil, ste imeli na občni zbor apelirati, v katerega področje spada ta reč, ne pa na posamezne osebe; društveniki morajo soditi in sklepati o principih pol. društva in če se večina strinja s kako preuredbo, se jej mora manjšina podvreči, ali pa društvo zapustiti. Odbor pa je le

izvrševalen organ društva in kot tak vezan na pravila in društvene sklepe. Vidite, gospod, da prav nepatriotično razdvoj delate mej Slovenci na Goriškem ze svojo netaktnostjo, s katero še celó 4 ljudske poslance razžaljivo napadate.

Nadalje se hudujete proti temu, da smo mi proti vsakemu geslovanju. Da, smo, ker vse geslovanje ne pripelje do cilja, ampak le do prepira kakor skušnja uči; vsak naj dela na svojem polji za narod, kolikor more, pa je dober Slovenec, in še zmerom lahko dober katoličan, če tudi na Vaše geslo ne prisega.

Kar se tiče dopisa iz Tomina, nam ga je resnično poslal prav, posvečen duhoven; imeli boste gotovo še priložnost prepričati se, da je naša tuditev resnična; najbrže Vam bomo tudi postregli z dokazom. Prosimo Vas, da se v našem imenu zahvalujete „Glasu“ zato, da nam je posvetil skoro vse predale svoje-ga zadnjega lista in nam na čast še dodal prilogo. Tudi mu recite, da dr. Lavrič nij sram narodnemu društvu in narodu hlapčevati; gospodovati je gotovo lepše, pa to moramo prepustiti „Glasovcem“.

Tudi mu lahko rečete, da vse dokažemo, kar smo trdili, pa ne izdamo človeka, kateri nam je to povedal, ker se bojimo, da bi reveža huda zadela; pričo po vsakemu radi naznanimo ustmeno in smo je tudi uže nekterim naznanili.

Na učenjaški shod so bili enkrat povabljeni „pravi duhovni, morda jih poznate; en pravi duhoven brez oklepajev je bil tudi nazoč pri lanskem shodu in se mu je presneto dopadlo. „Glasovi“ vohuni pa so jako nezanesljivi, pa perfidni, ker pri učenjaških shodih ne gode druge nego poštonene reči; to so privatna vesela društva, katera je „Noviški dopisnik iz Gorice“ nehoté osnoval, pa ne taka, kakor postavimo v Dornbergu.

„Glas“ v zadnjem listu patetično kliče: „V gubah svojo surke nosi ona (Soča) mir in vojske.“ Nu, nu, to je uže lopa reč! Preveč časti! Prosimo Vas, da nas priporočite „Glasu“ in da ga prosite, da nam posveti saj še nekoliko števil, in da si v ta namen naroči še nekoliko člankov od „pred našim pragom politikarja.“

Prva občna zavarovalna banka

„SLOVENIJA“

V LJUBLJANI

je v tekočem mesecu razširila svoje delovanje, uvela je namreč zavarovanje na človeško življenje v vseh primerah tega zavarovalnega oddelka.

Zavaruje se po naslednjih važnejih pododdelkih:

- a) zavarovanje na smrt, n. pr.: Človek star 30 let, zavaruje f. 1000, ki se izplačajo po njegovej smrti. V ta namen plačuje f. 23 na leto, f. 5.75 na 1/4 leta ali f. 1.92 na mesec;
- b) zavarovanje pogrebnih stroškov n. pr.: Človek star 50 let hoče zavarovati f. 80 za poravnanje svojih pogrebnih stroškov. V ta namen plača enkrat za vselej f. 44.48 ali pa f. 4.14 na leto;
- c) uzejemno zavarovanje, n. pr.: Dva zakonska, on star 32, ona 22 let zavarujeta f. 1000, ki se izplačajo, kedar koli eden izmed njiju umrje. Tedaj plačujeta f. 35 na leto.
- d) zavarovanje dote, n. pr.: Oče plačuje za svojega 2 letnega otroka vsak mesec f. 12.87. Ko je otrok polnoleten, mu izplača banka f. 5000.
- e) zavarovanje dohodkov, n. pr.: Uradnik 30 let star si prihrani vsako leto f. 70.80 in jih plača banki. Ko je star 60 let mu daje banka vsako leto f. 600 pokojnine ali penzije.
- f) podedovalna društva ali asocijacija, n. pr.: Nekdo se vpiše v 15 letno društvo in plača f. 20 na leto. Čez 15 let dobi svoje podvojene vloge, vrh tega pa podeduje po vseh umrlih sodružnikih primeren delež, da se tako njegove vloge tudi za trikrat pomnožiti utegnejo. Najkrajše društvo je na 12, najdaljše na 24 let, najmanjša letna vloga pa f. 10.

Važnost zavarovanja človeškega življenja je uže obče pripoznana, ker je to zavarovanje najboljšo sredstvo proti materijalnim nasledkom smrti in gotova podlaga za bodočnost družine.

Naj tedaj vsakdo, komur so okoliščine ugodne in mu je blagor družine na srci, porabi priliko in se udeleži zavarovanja na življenje.

Natančnejša poročila in dotični tarifi se dobivajo pri banki „Sloveniji“ v Ljubljani na glavnem trgu št. 10 v I. nadstropju, in pri vseh okrajnih zastopnikih.

V LJUBLJANI 22. januarja 1873.

Prva občna zavarovalna banka „Slovenija“
v Ljubljani.